

PAŽANGIŲ TECHNOLOGIJŲ, TAIKOMŲ NUSTATANT ASMENS TAPATYBĘ, ĮDIEGIMAS VALSTYBINĖJE TEISMO MEDICINOS TARNYBOJE

Valstybinės teismo medicinos tarnybos (toliau VTMT) ekspertai įgyvendino projektą „Pažangių technologijų, taikomų nustatant asmens tapatybę, įdiegimas“, finansuojamą pagal Nacionalinę vidaus saugumo fondo 2014-2020 m. programą. Projekto tikslas- pažangių technologijų, taikomų nustatant asmens tapatybę, įdiegimas, apimantis policijos bendradarbiavimo priemonę, kurio įgyvendinimas padės spręsti problemas, susijusias su nusikalstamumo prevencija ir kova su tarptautiniu, sunkiu ir organizuotu nusikalstamumu, įgyvendinant Nacionalinės vidaus saugumo fondo 2014-2020 metų programos nacionalinį tikslą ir konkrečius veiksmus, apimančius pažangių technologijų diegimą asmens tapatybei nustatyti, t.y. naujos kartos genetinės analizės ir trimatės skenavimo sistemų su programine įranga įdiegimas VTMT.

Per parengiamąjį laikotarpį VTMT kartu su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, dalyvavo darbe, rengiant ES Vidaus saugumo fondo 2014-2020 m. projektą, kurio veiklose numatyti asignavimai pažangių technologijų diegimui asmenų identifikavime teismo genetikos, medicinos kriminalistikos srityse bei numatyti asignavimai specialistų kvalifikacijos kėlimui. Dialogo su Europos Komisija (EK) metu buvo patvirtintos projekte numatytos veiklos bei asignavimai šių veiklų įgyvendinimui.

VTMT, įgyvendindama jos kompetencijai priskirtas funkcijas, atlieka teismo medicinos ekspertizės ir tyrimus pagal teismų, prokurorų ir ikiteisminio tyrimo institucijų pareigūnų pavedimus, fizinių ir juridinių asmenų prašymus, diegia naujus tyrimo metodus ekspertinėje praktikoje. VTMT vykdo kokybiškas ir patikimas paslaugas užsakovams ir yra akredituota pagal tarptautinį LST EN ISO/IEC 17025:2005 standartą. DNR tyrimai atliekami akredituotais tyrimo metodais. Taikant šiuos metodus atliekamas žmogaus biologinių pėdsakų: kraujo, spermos, mišrios spermos ir epitelinių ląstelių dėmių buvimo nustatymas, DNR profilio nustatymas ir asmens identifikavimas pagal nustatytus DNR žymenis. Tačiau šių technologijų neužtenka esant suirusiai, degradavusiai genetinei medžiagai, labai mažam DNR kiekiui, todėl užtikrinant atliekamų tyrimų ir ekspertizių kokybę ir savalaikiškumą, buvo įdiegta naujos kartos DNR sekvenavimo sistema su analizavimo programine įranga pagal programos projekto numatytas veiklas. VTMT Serologijos ir DNR laboratorija dalyvauja Europos kokybės kontrolės komisijos GEDNAP (Vokietija)

programoje, tarplaboratorių tyrimų kokybės patikros programoje Relationship Testing Workshop (Danija) ir tarplaboratorių tyrimų kokybės patikros programoje su Lietuvos kriminalistinių tyrimų centru. VTMT ekspertai dalyvauja Europos Sąjungos 7 BP teismo genetikos kompetencijų tinklo projekto EUROFORGEN-NoE programoje, Europos policijos kolegijos (CEPOL) ir kitų tarptautinių organizacijų rengiamuose mokymuose. VTMT Serologijos ir DNR laboratorija yra Europos teismo genetikos tinklo (EUROFORGEN-NoE) regioniniu kompetencijos centru. Laboratorija įvertinta tarptautiniais kokybės sertifikatais, užtikrinant Europos Tarybos pamatinio sprendimo įgyvendinimą atliekant DNR tyrimus.

VTMT Medicinos kriminalistikos laboratorijoje atliekami tyrimai ir ekspertizės: lyties, biologinio amžiaus, kūno ilgio bei kitų grupinių ir individualių identifikacinių požymių nustatymas skeletuose, aukštos temperatūros ar stipriai veikiančių medžiagų paveiktose kaulinėse liekanose nustatymas; kaulų išbuvimo žemėje laiko nustatymas; asmens identifikacija pagal kaukolę vaizdo sugretinimo metodu; asmens biologinio amžiaus nustatymas pagal vaizdinę medžiagą. VTMT Medicinos kriminalistikos laboratorija dalyvavo tarptautinėje mokslo tyrimų programoje „MEPROS“. Pagal šią programą buvo atliktas veido ir kaukolių sugretinimo asmens identifikacijos tikslu palyginamasis tyrimas – asmens identifikavimo metodo patikra. Tačiau, nežiūrint esamų pasiekimų, turima laboratorinė įranga ne visada atitinka keliamus techninius reikalavimus, užtikrinant atliekamų tyrimų, ekspertizių kokybę, savalaikiškumą, platesnį

atliekamų tyrimų spektrą, todėl buvo įdiegta naujos kartos trimatės skenavimo sistema (Trimatis-3D skeneris) su programine įranga pagal programos projekto numatytas veiklas.

VTMT projektas „Pažangių technologijų, taikomų nustatant asmens tapatybę, įdiegimas“, atitinkantis Programos strategijoje numatytą policijos bendradarbiavimo priemonę, padės spręsti problemas, susijusias su nusikalstamumo prevencija ir kova su tarptautiniu, sunkiu ir organizuotu nusikalstamumu, įgyvendinant Nacionalinės vidaus saugumo fondo 2014-2020 metų programos nacionalinį tikslą ir konkrečius veiksmus, apimančius pažangių technologijų diegimą VTMT Serologijos ir DNR, Medicinos kriminalistikos laboratorijose.

Projekto veiklų įgyvendinimas užtikrins policijos pajėgumų stiprinimą, taikant pažangius tyrimo metodus, pagrįstus moksliniais tyrimais ir gerąja tarptautine praktika, metodus, užtikrinančius rezultatų patikimumą ir kokybę, naudojant specialią laboratorinę tyrimo ir IT įrangą, apmokant naudotis šia įranga ir supažindinant su naujais tyrimo metodais. Projekto rezultatai ir galutiniai naudos gavėjais bus ikiteisminio tyrimo institucijos kartu su VTMT, užtikrinantys policijos bendradarbiavimo priemonę.

Per minėtą laikotarpį VTMT įvykdė visas numatytas projekto veiklas, prisidėdama prie Programos strateginio tikslo įgyvendinimo, t.y. atlikti laiku ir kokybiškai ekspertizės ir tyrimus, taikant naujausius mokslo pasiekimus ir nustatytus teismo ekspertizei (tyrimams) kokybės reikalavimus, patvirtintus veiklos plane.

Projektas buvo įgyvendinamas Valstybinėje teismo medicinos tarnyboje, adresu Didlaukio. 86E, Vilnius. Projekto veiklų įgyvendinimas truko 28 mėnesius, t.y. nuo 2016 m. vasario 1d. iki 2018 m. gegužės 31 d. ■

STRAIPSNĮ PARENGĖ:

PROF. DR. MARIJA ČAPLINSKIENĖ, VTMT DIREKTORIAUS PAVADUOTOJA MOKSLUI IR PLĖTRAI, NACIONALINIS KOORDINATORIUS EUROPOS TEISMO GENETIKOS KOMPETENCIJŲ TINKLO, DARBO GRUPĖS PIRMININKĖ, ATSAKINGA UŽ PROJEKTE NUMATYTŲ VEIKLŲ ĮGYVENDINIMĄ IR KOORDINAVIMĄ.

